

Overlegorgaan
Fysieke Leefomgeving

“ Jaaroverzicht 2023

Terugblikken op een jaar in het OFL

Jaaroverzicht 2023

Terugblikken op een jaar in het OFL

Inhoud

Woord vooraf	4
1 Overleg in 2023	5
1.1 Binnenvaarttafel	5
1.2 Deltaprogramma	6
1.3 Mobiliteitsvisie 2050	8
1.4 Nationaal Burgerberaad klimaat	10
1.5 Nationaal Klimaat Platform (NKP)	12
1.6 Natuurinclusief Nationaal Overleg (NiNO)	14
1.7 Noordzeeoverleg	15
1.8 Nota Ruimte	17
1.9 Platform Spoorgoederenvervoer en Leefomgeving	18
2 Jaarlijkse momenten voor ontmoeting	20
2.1 Meet-up	20
2.2 OFL-conferentie	20
3 Het OFL ontwikkelt	21
3.1 Veelvormig overleg	21
3.2 Op weg naar nieuwe OFL-leden	21
3.3 Werkwijzer	22
3.4 Toegankelijkheid	22
Bijlage 1 OFL-leden	23
Bijlage 2 minister(ie)s in het OFL	24
Bijlage 3 OFL-voorzitters	25
Bijlage 4 OFL-secretariaat	26

Woord vooraf

Dit is het jaaroverzicht van het Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving (OFL) voor het jaar 2023. Hierin laten we zien welke overleggen er geweest zijn, wie er betrokken waren, voor welke aanpak is gekozen en welke betekenis de overleggen hebben. Ook gaan we aan het einde van dit jaaroverzicht in op de bredere ontwikkelingen in het OFL.

Het valt op dat er in de loop van het jaar 2023 een aantal grote onderwerpen bij gekomen zijn, die we bij het uitkomen van het jaarplan nog niet hadden voorzien. Zo is het Platform Spoorgoerenvervoer en Leefomgeving van start gegaan, is er een eerste bijeenkomst over de Nota Ruimte geweest en begonnen de voorbereidingen voor zowel een Burgerberaad over klimaat en energie als voor een binnenvaarttafel begonnen. Ondertussen gaan ook de OFL-projecten die al liepen in volle vaart door.

De variatie aan onderwerpen in de OFL-overleggen is groot. Tegelijkertijd zijn al die onderwerpen nauw met elkaar verbonden. Ook al kijken we in ieder overleg naar een ander deel van de leefomgeving, uiteindelijk is het allemaal dezelfde puzzel.

Bovendien is ook dit jaar is het overleg in het OFL veelvormig: er zijn uiteenlopende overlegvormen. Vanwege die variatie heeft het OFL-secretariaat samen met het Kennisknooppunt Participatie [het handboek Veelvormig Overleg](#) gemaakt. Daarin zijn de verschillende vormen van overleg in het OFL toegelicht. Dit handboek biedt geïnteresseerden informatie. Ook is het een hulpmiddel voor het OFL-secretariaat om geschikte overlegvormen te kiezen.

Over welk onderwerp een overleg ook gaat en wat de overlegvorm ook is, altijd gaat het om het bieden van een neutrale plek waar overheid, samenleving en bedrijfsleven met elkaar in gesprek gaan. Een onafhankelijke voorzitter begeleidt het overleg waarin zij samen werken aan een goede leefomgeving.

In dit jaaroverzicht hebben we een aantal lessen verwoord. Dat zijn lessen die voortkomen uit de ervaringen in de overleggen van het afgelopen jaar. Die lessen kunnen helpen te zien wat in lopende en nieuwe overleggen extra aandacht nodig heeft en wat anders of beter kan.

Janneke de Jong
Algemeen secretaris OFL

1 Overleg in 2023

In de regel zijn er in het OFL meerdere samenhangende overleggen en andere activiteiten over één onderwerp. Samen noemen we dat een project.

De projecten in 2023:

1. Binnenvaarttafel
2. Deltaprogramma
3. Mobiliteitsvisie 2050
4. Nationaal Burgerberaad Klimaat
5. Nationaal Klimaat Platform (NKP)
6. Natuurinclusief Nationaal Overleg (NiNO)
7. Noordzeeoverleg (NZO)
8. Nota Ruimte
9. Platform Spoorgoederenvervoer en Leefomgeving

Hieronder staat een toelichting per project op alfabetische volgorde.

1.1 Binnenvaarttafel

OFL-voorzitter:	Jeroen de Haas
Soort overleg:	Samenwerking en dialoog
Periode:	Start platform januari 2024
Betrokken:	
Samenleving:	Naar verwachting vertegenwoordigers van de binnenvaartsector, kennispartners, financiële instellingen
Rijksoverheid:	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (minister voor Klimaat en Energie), Rijkswaterstaat
Decentrale overheden	Vertegenwoordigers uit gemeenten en provincies

Opgave binnenvaart

De inzet van het kabinet Rutte IV is om - in lijn met de wens van de Europese Green Deal van 11 december 2019¹ - het aandeel van binnenvaart in de transportketen te vergroten. De gedachte is dat deze modal shift kan bijdragen aan het verminderen van het wegvervoer en van belang is vanwege de klimaatopgave. Om dat te kunnen waarmaken is het volgens de minister van Infrastructuur en Waterstaat nodig om te bewegen naar²:

- klimaatneutrale en nagenoeg emissieloze binnenvaart
- klimaatadaptieve en betrouwbare vaarwegen
- meer digitalisering
- ketenoptimalisatie

Verzoek aan OFL

Het verzoek aan het OFL is een Binnenvaarttafel in te richten en te faciliteren. De aanleiding voor dat verzoek waren de toekomstvisie op de binnenvaart en de bijbehorende actieagenda van de minister van Infrastructuur en Waterstaat.

¹ Zie [resource.html \(europa.eu\)](#), p. 12.

² Zie [Zee- en binnenvaart | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#).

Op 30 november 2022 heeft de Minister van Infrastructuur en Waterstaat de toekomstvisie op de binnenvaart gedeeld met de Tweede Kamer³. Deze visie nader is nader uitgewerkt in een actieagenda. Deze actieagenda heeft het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat in overleg met de binnenvaartsector opgesteld. Een belangrijk deel van de acties bevindt zich nog in de fase van beleidsontwikkeling en heeft nadere invulling nodig. De minister wil de nadere invulling en uitvoering van de actieagenda in gezamenlijke verantwoordelijkheid met de verschillende ketenpartners doen aan de Binnenvaarttafel. Het doel van de Binnenvaarttafel is de actieagenda samen uit te werken tot concrete acties met tijdspad.

Eerste stappen richting Binnenvaarttafel

- Bij het opstarten van de Binnenvaarttafel heeft het secretariaat van het OFL een vergelijkbare werkwijze gehanteerd als bij het eerder in 2023 opgerichte Platform Spoorgoederenvervoer en Leefomgeving (zie verderop in dit hoofdstuk). Daarbij zijn er eerst voorgesprekken om belangrijke kwesties en betrokkenen in beeld te krijgen. Vervolgens benoemt de voorzitter de leden van de Binnenvaarttafel en stelt in overleg met de leden de werkwijze en onderlinge afspraken vast.

Eind 2023 voeren OFL-secretarissen de voorgesprekken met vertegenwoordigers uit de binnenvaartsector, decentrale overheden, de Rijksoverheid, kennispartners en financiële instellingen. Het OFL-secretariaat heeft daarbij niet de intentie om de eerdere verkennende gesprekken van de beleidsmakers van het ministerie van IenW opnieuw te doen, maar daar juist op voort te borduren. Daarbij zal het OFL-secretariaat ook OFL-leden vragen hun perspectief te geven op de Binnenvaarttafel. Voor een aantal OFL-leden kan de Binnenvaarttafel van betekenis zijn.

Tijdslijn

5 juli 2022	Aankondiging toekomstvisie en actieagenda in een debat over Maritiem in de Tweede Kamer commissie IenW ⁴
30 november 2022	Kamerbrief Toekomst binnenvaart van minister IenW
tot oktober 2023	Ministerie IenW werkt met ketenpartners aan actieagenda
oktober 2023	Verzoek van ministerie IenW aan OFL inrichten Binnenvaarttafel
december 2023	Voorgesprekken met betrokkenen en belanghebbenden

1.2. Deltaprogramma

OFL-voorzitter:	Johan van de Gronden
Soort overleg:	Consultatie en dialoog
Periode:	Sinds 2011
Betrokken:	
Samenleving:	Organisaties actief in het waterdomein, onder meer uit de domeinen natuur, grondstoffen, recreatie, landbouw, transport.
Rijksoverheid	Deltacommissaris

Opgave Deltaprogramma

Het Deltaprogramma is een interbestuurlijk programma waarin staat hoe de overheid:

- Nederland beschermt tegen overstromingen
- zorgt voor voldoende zoetwater
- werkt aan een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting van Nederland⁵

³ Zie [Zee- en binnenvaart | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#).

⁴ Zie [Maritiem | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#).

⁵ Meer informatie staat op de website van het Deltaprogramma: [Wat is het nationaal Deltaprogramma? | Deltaprogramma | Deltaprogramma](#).

Verzoek aan OFL

Over het Deltaprogramma zijn veel overleggen op verschillende plekken en met diverse stakeholders, vanwege de decentrale uitvoering van het programma. Naast de decentrale overleggen – zowel over specifieke thema's als in regio's - is er behoefte aan overleggen op landelijk niveau. Op verzoek van de Deltacommissaris is er in het OFL twee keer per jaar een overleg op landelijk niveau.

Motivatie voor de langdurige betrokkenheid van het OFL bij het Deltaprogramma is dat de uitvoering van de Deltaopgaven nu en in de toekomst een groot effect heeft op hoe we in Nederland met de leefomgeving omgaan. In het OFL kunnen de verschillende perspectieven zichtbaar gemaakt worden en aan elkaar verbonden worden. Betrokkenen uit de samenleving hebben de kans om uit te spreken hoe het programma raakt aan hun belangen, kennis en ideeën en daarover in dialoog te gaan. Dit helpt om vervolgens in het Deltaprogramma nieuwe afwegingen te maken.

Verder hebben de OFL-voorzitter en -secretaris dit jaar in samenspraak met de staf van de Deltacommissaris verkend wat de mogelijkheden zijn van alternatieve participatievormen voor het Deltaprogramma en de mogelijke rol van het OFL hierbij.

Eerdere jaren

Jaarlijks is er in het voorjaar een formeel OFL-overleg voor een consultatie over het jaarlijkse Deltaprogramma dat op Prinsjesdag verschijnt. In het najaar is er een aanvullend informeel OFL-overleg over het Deltaprogramma. Dit overleg is een verdiepende dialoog, bedoeld om in een vroeg stadium aandachtspunten mee te geven voor het programma. Samen met de deelnemers bepaalt de OFL-voorzitter over welke onderwerpen de dialoog gaat.

Tijdens de OFL-overleggen over het Deltaprogramma komen onder andere de volgende vragen aan de orde:

- Hoe kunnen de versnelling van het Deltaprogramma en het sturend maken van het natuurlijke water- en bodemsysteem, waarvan sprake is in het coalitieakkoord van het kabinet Rutte IV, verdere uitwerking krijgen?
- Wat is de regierol van de landelijke overheid bij de decentrale uitvoering van het Deltaprogramma?
- Wat is nodig om de Deltaprogramma-doelen voor 2050 te halen?

Jaarlijkse overleggen 2023

Tijdens de formele consultatie in het voorjaar hadden de deelnemers de gelegenheid hun inbreng te leveren voor het Deltaprogramma 2024 dat op Prinsjesdag 2023 is gepresenteerd. OFL-leden en -deelnemers:

- waarden de verbeterde presentatie van het Deltaprogramma, waardoor ook leesbaarder wordt voor technisch minder onderlegde lezers;
- benadrukten de forse invloed van keuzes in het Deltaprogramma op de directe leefomgeving van burgers en vragen daarom extra aandacht voor het betrekken van burgers;
- spraken hun zorg uit over de uitvoeringscapaciteit voor het Deltaprogramma;
- stellen voor natuur en biodiversiteit te zien als bron en basis van landschappelijke kwaliteit en waterveiligheid; en
- vragen om duidelijkheid: standvastigheid in visie en stabiliteit van bestuur. Vooral voor het bedrijfsleven is dat van belang.

OFL-voorzitter Johan van de Gronden heeft de belangrijkste punten uit de consultatie mondeling meegegeven aan de Stuurgroep van het Deltaprogramma en in een brief aan Deltacommissaris Peter Glas verwoord. Deze werken op diverse punten door in het Deltaprogramma.

Het informele overleg bood daarnaast ruimte voor OFL-deelnemers om zich verder te verdiepen in onderwerpen die zij zelf belangrijk vinden, zonder daarbij een standpunt in te nemen of een formeel advies te geven.

Verkenning alternatieve participatievormen voor Deltaprogramma

Binnen het Deltaprogramma, en de uitvoering van de Deltaopgaven, wordt het steeds duidelijker dat voor een succesvolle invulling van het programma maatschappelijke betrokkenheid essentieel is. Niet alleen omdat de technische oplossingen niet meer voldoen, maar ook omdat aanpassingen nodig zijn die invloed hebben op de dagelijkse omgeving van inwoners. Dit geluid is onder andere in het OFL naar voren gebracht. Ook de Signaalgroep van het Deltaprogramma benoemt dit.⁶

Deze ontwikkeling is voor de staf Deltacommissaris reden om te verkennen welke alternatieve vormen van participatie en overleg in het Deltaprogramma mogelijk zijn, in het algemeen en bij de herijking van de Deltaopgaven. Welke overlegvormen zouden daar voor geschikt zijn? De OFL-voorzitter en -secretariaat denken hierbij mee met de staf Deltacommissaris. Daarbij bezien zij ook wat een passende betrokkenheid van het OFL is.

Een vraag die in deze verkenning voor het OFL speelt is in hoeverre ook regionale vraagstukken een plek zouden moeten krijgen in het OFL-overleg. Het OFL is primair gericht op nationale vraagstukken, terwijl al gauw regionale of lokale vraagstukken aan de orde zijn wanneer het gaat over de impact van het Deltaprogramma op de dagelijkse omgeving van burgers. Je kunt redeneren dat het OFL niet de passende plek is voor overleg over de regionale vraagstukken. Maar regionale en nationale vraagstukken staan niet los van elkaar. Regionale kwesties maken bijvoorbeeld nationale dilemma's zichtbaar en nationale beslissingen bepalen de kaders voor het oplossen van regionale problemen. Bovendien geven regionale verwikkelingen kleur en betekenis aan nationale kwesties.

Tijdslijn

2011	Start betrokkenheid overlegorgaan bij Deltaprogramma
Eerste jaren	OFL-overleggen per deelprogramma van het Deltaprogramma
Daarna jaarlijks	Voorjaar formele consultatie jaarlijkse Deltaprogramma
	Voorjaar voorzitter in Stuurgroep Deltaprogramma
	Voorjaar OFL-rapport n.a.v. consultatie
	Voorjaar reactie Deltacommissaris
	September Deltacommissaris brengt nieuwe Deltaprogramma uit
	Najaar informele bijeenkomst
2023	Verkenning alternatieve participatievormen voor Deltaprogramma

1.3. Mobiliteitsvisie 2050

OFL-voorzitter:	Jeroen de Haas
Soort overleg:	Consultatie
Periode:	Vanaf 2022
Betrokken:	
Samenleving:	Organisaties actief in onder meer logistiek, mobiliteit, natuur en milieu, innovatie, inclusie, toerisme
Rijksoverheid:	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
Decentrale overheden:	Gemeenten, provincie

Opgave Mobiliteitsvisie 2050

Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) maakt in samenwerking met andere ministeries een Mobiliteitsvisie 2050. Het doel van de Mobiliteitsvisie is om de basis te leggen voor een

⁶ Zie het advies van de Signaalgroep [Samenvatting adviesbrief Signaalgroep 2022 | Publicatie | Deltaprogramma](#) of [Advies Signaalgroep Deltaprogramma 2022 | Publicatie | Deltaprogramma](#).

weloverwogen mobiliteitsbeleid. Uitgangspunt voor die visie is dat ‘iedereen in Nederland recht heeft op goede bereikbaarheid’ van onder meer werk, winkels, scholen, zorginstellingen en natuur en dat ‘bereikbaarheid werkt als de slagader van onze samenleving en economie.’⁷ De bedoeling is om een integraal bereikbaarheidsbeleid te maken. Dat wil zeggen dat het ministerie van IenW inzet op ‘de samenhang van bereikbaarheid met de ruimtelijk opgaven, met vitale functies, met internationale netwerken, met andere brede welvaartsdoelen en de samenhang tussen modaliteiten.’⁸

Verzoek aan OFL

In 2022 heeft het ministerie van IenW gevraagd om een OFL-consultatie te organiseren voor de contourennota voor de Mobiliteitsvisie 2050. IenW wilde op die manier in een vroeg stadium een brede groep consulteren.

Vorig jaar: 2022

In 2022 is de OFL betrokken bij de totstandkoming van de Mobiliteitsvisie. Eerst was er met een kleinere groep OFL-leden een bijeenkomst om te spreken over de contourennota: de eerste stap richting de Mobiliteitsvisie. Daarin staan de aanleiding, de uitgangspunten en het proces om de inhoud van de Mobiliteitsvisie te gaan vormen. In het OFL is gesproken naar aanleiding van een ambtelijk concept van de contourennota.

Later in 2022 is een informele OFL-sessie geweest met een bredere groep belanghebbenden, een zogenaamde benen-op-tafelsessie. In die sessie is gesproken over onderlinge samenwerking en de inhoud van de hoofdlijnennotitie: de volgende stap richting de Mobiliteitsvisie.

In 2022 heeft het OFL actief gewerkt aan het betrekken van andere dan de gevestigde belangen. Onder meer door het inzetten van (onze) social mediakanalen. Denk hierbij aan kleine innovatieve partijen op het gebied van mobiliteit en belangenorganisaties op het gebied van diversiteit en inclusie.

Mobiliteitsvisie in het OFL in 2023

Begin 2023 is wederom met een brede en grote groep belanghebbenden een meer formele consultatie gedaan over de hoofdlijnennotitie. Daarin is onder meer stilgestaan bij de integraliteit van de mobiliteitsvisie. Bereikbaarheid is daarbij een centraal begrip. En bereikbaarheid gaat niet alleen over mobiliteit, maar ook over waar de bestemmingen zijn (waar ligt bijvoorbeeld een woonwijk en waar het dichtstbijzijnde ziekenhuis). Zo komen al gauw andere beleidsterreinen dan mobiliteit in beeld. OFL-deelnemers zijn blij met deze integrale benadering en benadrukten dat een dergelijke complexe integrale visie waarschijnlijk alleen te realiseren is in afstemming met andere belangen. Participatie is daarvan de hoeksteen.

Tussenstap in het OFL halverwege 2023 was een informele OFL-werksessie, in voorbereiding op de uitwerking van de bereikbaarheidsdoelen in het Actieprogramma van de Mobiliteitsvisie. Aan het einde van het jaar volgde daarop een formele consultatiebijeenkomst over de uitwerking van de bereikbaarheidsdoelen.

Terugkijkend op de OFL-consultaties voor de Mobiliteitsvisie tot nu toe, zien we dat de rechtstreekse koppeling van consultatiemomenten aan specifieke documenten (contourennota, hoofdlijnennotitie, mobiliteitsvisie en actieprogramma) van het ministerie de voortgang van het gesprek tussen maatschappelijke organisaties kwetsbaar maakte. De planning van het ministerie bij het maken van die documenten pakte in de praktijk anders uit dan bij de start voorzien en soms was pas kort van tevoren duidelijk of een document op tijd klaar zou zijn om een afgesproken bijeenkomst door te laten gaan. Zo’n fluïde planning is niet gek. Het is wellicht zelfs onvermijdelijk. Ambtenaren en bewindslieden kunnen immers niet van tevoren alles wat zij in de loop van het proces gaan tegenkomen voorspellen.

⁷ Kamerbrief over Hoofdlijnennotitie Mobiliteitsvisie, 17 maart 2023, p. 1 (link: [pdf \(overheid.nl\)](#)).

⁸ Mobiliteitsvisie 2050- Hoofdlijnennotitie, p.16 (link: [pdf \(overheid.nl\)](#)).

Tijdslijn

5 juli 2022	OFL-consultatie contourennota voor de mobiliteitsvisie
25 augustus 2022	Brief OFL-voorzitter aan minister van IenW over inzichten uit OFL-consultatie ⁹
21 oktober 2022	Antwoordbrief ambtelijke projectleiders Mobiliteitsvisie aan OFL-voorzitter ¹⁰
21 oktober 2022	Minister en staatssecretaris van IenW sturen contourennota naar Tweede Kamer ¹¹
17 november 2022	OFL-benen-op-tafelsessie over hoofdlijnennotitie
31 januari 2023	OFL-consultatie hoofdlijnennotitie
13 maart 2023	OFL-voorzitter biedt OFL-rapport Samen naar een verbindende Mobiliteitsvisie ¹² aan minister van IenW aan
17 maart 2023	Minister en staatssecretaris van IenW sturen hoofdlijnennotitie naar Tweede Kamer
3 juli 2023	OFL-werksessie Mobiliteitsvisie
4 december 2023	Consultatie concept-actieprogramma Mobiliteitsvisie

Lessen

- Inzet van social media kan een behulpzame manier zijn om een grotere en meer diverse groep deelnemers te bereiken.
- Om structureel in gesprek te blijven gedurende de totstandkoming van bijvoorbeeld een visie of programma van een ministerie – en te voorkomen dat het gesprek stopt - is het belangrijk bij de start afspraken te maken met het betrokken ministerie over het voortzetten van OFL-bijeenkomsten. Ook als de planning van het ministerie uitloopt, blijft uitwisseling tussen ministerie en maatschappelijke organisaties zinvol.

1.4 Nationaal Burgerberaad klimaat¹³

OFL-voorzitter:	Nog niet bekend, benoeming voorzien in 2024
Soort overleg:	Burgerberaad
Periode:	Start voorbereidingen 2023, burgerberaad in 2024
Betrokken:	
Samenleving:	175 burgers (loting voorzien in 2024)
Rijksoverheid:	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en ministerie van Economische Zaken en Klimaat (minister van Klimaat en Energie)

Opgave

De opgave voor het Nationaal Burgerberaad is tweeledig:

- Invloed op de klimaatopgave
- Het doel van het burgerforum is om de invloed en zeggenschap van burgers op de klimaatopgave te vergroten door hen om advies te vragen. Als samenleving staan we voor de opgave om klimaatverandering tegen te gaan. Hoe we dat doen verandert onze omgeving, het dagelijks leven en raakt aan ieders portemonnee. Het is belangrijk dat mensen daar over mee praten en er een stem in hebben. De overheid wil burgers daarom beter betrekken bij de klimaatopgave en energietransitie.
- Democratisering
- Daarnaast is het doel om de representatieve democratie te versterken door meer mensen beter te betrekken bij politieke besluitvorming die hen raakt.

⁹ [Documenten | Mobiliteitsvisie 2050 | Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving.](#)

¹⁰ [Documenten | Mobiliteitsvisie 2050 | Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving.](#)

¹¹ [Contourennota Mobiliteitsvisie.pdf.](#)

¹² [Documenten | Mobiliteitsvisie 2050 | Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving.](#)

¹³ In het instellingsbesluit staat 'Burgerforum klimaat- en energiebeleid' in de praktijk spreken we van burgerberaad klimaat en energie.

Verzoek aan OFL

Op 14 juli 2023 heeft het kabinet het burgerforum over klimaat- en energiebeleid ingesteld over de vraag ‘Hoe kunnen we als Nederland eten, spullen gebruiken en reizen op een manier die beter is voor het klimaat?’. Dit was het resultaat van een proces dat de minister voor Klimaat en Energie en de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties samen met de Tweede Kamer hebben doorlopen, waarin ze hebben onderzocht of en hoe kabinet en Kamer gezamenlijk een burgerforum over klimaat en energiebeleid zouden kunnen organiseren. In het instellingsbesluit is vastgelegd dat het burgerberaad wordt voorgezeten door een onafhankelijk voorzitter,¹⁴ die wordt ondersteund door het onafhankelijke secretariaat van het OFL. De organisatie van het burgerberaad kan op deze wijze voortbouwen op de ervaring en expertise van het OFL-secretariaat op het gebied van overleg, dialoog en samenwerking.

Eerste stappen richting burgerforum

Sinds september is het OFL-secretariaat bezig met de eerste voorbereidingen voor het burgerberaad. We zoeken bijvoorbeeld uit welke lessen we kunnen leren van eerdere burgerberaden in binnen- en buitenland, onder meer door mensen daarover te spreken. Ook gaat het om praktische zaken, zoals hoe we de loting en werving van deelnemers kunnen organiseren, en welke vergoeding de deelnemers kunnen ontvangen.

Tijdslijn

Oktober 2020	Motie Agnes Mulder c.s. over de mogelijkheden van burgerpanels ¹⁵
Maart 2021	Advies ‘Betrokken bij klimaat: burgerfora aanbevolen’ van de commissie Burgerbetrokkenheid bij klimaatbeleid (commissie Brenninkmeijer) ¹⁶
Juli 2022	Brief van de minister voor Klimaat en Energie, mede namens de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, aan Tweede Kamer over burgerfora bij klimaat- en energiebeleid ¹⁷
November 2022	Startdocument, voorstel invulling randvoorwaarden 1 t/m 5 ¹⁸
Januari 2023	Voorstel invulling randvoorwaarden 6 t/m 10 ¹⁹
Mei 2023	Brief van het Presidium over de instelling van een Nationaal burgerforum klimaat- en energiebeleid ²⁰
23 Juni 2023	Brief van de minister voor Klimaat en Energie, mede namens de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, aan de Tweede Kamer: Een burgerforum over duurzame consumptie, circulariteit en reizen - kabinetsreactie op de brief van de Tweede Kamer d.d. 31 mei ²¹
28 juni 2023	Commissiedebat Nationaal burgerforum klimaat- en energiebeleid ²²
14 juli 2023	Instellingsbesluit Nationaal burgerforum klimaat- en energiebeleid ²³
September 2023	Start voorbereidingen OFL

¹⁴ De Minister van Infrastructuur en Waterstaat benoemt de voorzitter van het Burgerforum op grond van de Wet overleg fysieke leefomgeving.

¹⁵ [Motie Agnes Mulder c.s.](#)

¹⁶ [Adviesrapport - Betrokken bij klimaat.](#)

¹⁷ [Kamerbrief over kabinetsinzet burgerfora bij klimaat- en energiebeleid.](#)

¹⁸ [Startdocument – voorstel invulling randvoorwaarden 1 t/m 5.](#)

¹⁹ [Kamerbrief – voorstel invulling randvoorwaarden 6 t/m 10.](#)

²⁰ [Brief van het Presidium.](#)

²¹ [Kabinetsreactie op brief tweede kamer.](#)

²² [Commissiedebat.](#)

²³ [Instellingsbesluit.](#)

1.5 Nationaal Klimaat Platform (NKP)

OFL-voorzitter:	Kees Vendrik
Soort overleg:	Reflectie, samenwerking en (actie)onderzoek
Periode:	2022-2026
Betrokken:	
Samenleving:	Vele maatschappelijke organisaties en burgerinitiatieven, bijvoorbeeld op het terrein van sport, energie en landbouw, of gericht op kwetsbare groepen
Bedrijfsleven:	Voornamelijk kleinere (MKB) bedrijven en bedrijfsorganisaties die een bepaalde bedrijfssector of locatie (zoals bedrijventerreinen) vertegenwoordigen
Rijksoverheid:	Primair het ministerie van Economische Zaken en Klimaat (minister voor Klimaat en Energie), daarnaast ook andere overheden
Decentrale overheden	Voornamelijk gemeenten

Opgave klimaat

De klimaattransitie vormt de context voor het Nationaal Klimaat Platform. Meer specifiek gaat het om de transitie naar een economie en samenleving zonder uitstoot van broeikasgassen.

Verzoek aan OFL

De minister voor Klimaat en Energie heeft verzocht in het OFL het Nationaal Klimaat Platform op te richten, ter vervanging van het Voortgangsoverleg van het Klimaatakkoord. Het motto dat daarbij centraal staat is 'versnellen en verbinden'.

De twee kerntaken zijn:

1. Het gevraagd en ongevraagd signaleren en adviseren aan de minister voor Klimaat en Energie over ontwikkelingen die direct of indirect van belang zijn voor het klimaatbeleid. De focus van de adviezen zal liggen op de maatschappij en burgers en hun reflecties op het klimaatbeleid.
2. Het aanjagen van de dialoog over het klimaatbeleid in de samenleving, met bijzondere aandacht voor de thematiek rond de rechtvaardige transitie en het betrekken van groepen in de samenleving die minder verbondenheid en betrokkenheid voelen bij de klimaattransitie.

De belangrijkste motivatie om in te gaan op dit verzoek was dat de praktische uitvoering van het Klimaatakkoord nog onvoldoende aandacht heeft gekregen. De samenleving en kleine bedrijven staan het dichtst bij de uitvoering. Bovendien is deze transitie voor iedereen en overal voelbaar en kan de transitie alleen een succes worden als alle relevante partijen met elkaar samenwerken. Dat maakt het belangrijk dat overheid, burgers, gemeenschappelijke burgerinitiatieven, maatschappelijke organisaties en bedrijven met elkaar in gesprek te zijn over de klimaattransitie. Vanuit het OFL dragen we daar graag aan bij.

Vorig jaar: 2022

Het Nationaal Klimaat Platform bouwt voort op activiteiten die de afgelopen jaren door het toenmalige secretariaat van het Voortgangsoverleg van het Klimaatakkoord zijn georganiseerd. Eind 2022 is het Nationaal Klimaat Platform opgestart. Daarbij zijn vier programmaliijnen in het leven geroepen om praktijkervaringen van burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties met overheidsbeleid te verbinden:

- **Versnellingsdialoog**

Een diverse groep professionals denkt mee over de versnelling van de klimaattransitie; de leden fungeren als een interne raad van advies.

- **Burgers**

Hier gaat het om het betrekken van burgers bij de klimaattransitie, te luisteren naar hun ervaringen en om kansen en knelpunten voor burgers te agenderen bij de politiek.

- **Ondernemers**

Vanuit het NKP gaan we met ondernemers in gesprek over de ingewikkelde klus voor midden- en

kleinbedrijf om te verduurzamen. Hoe kunnen zij de verduurzaming versnellen? Wat houdt hen nu tegen? En wat hebben zij nodig om een omslag te maken?

- **Beleid**

Het beleidsteam van het NKP ondersteunt de voorbereiding van besluitvorming binnen het platform. Dat gaat vooral over de behandeling van signalen van kansen en knelpunten die bij het NKP binnenkomen.

Nationaal Klimaat Platform in 2023

In 2023 ging het Nationaal Klimaat Platform verder met de vier programmalijnen. Daarbij is het team van het NKP inventariserend te werk gegaan. Wat is gaande? Wat is er nodig? In die inventarisatie vielen een aantal thema's extra op en zijn keuzes gemaakt om een eerste focus aan te brengen in het NKP.

In de programmalijn ondernemers was dat het thema verduurzaming van bedrijventerreinen en daarbinnen vooral aandacht voor lokale energiesystemen. Er is voor gekozen vooral daarop te richten, omdat ondernemers vastlopen wanneer zij geen nieuwe aansluiting kunnen krijgen. Lokale energiesystemen kunnen daarvoor een oplossing zijn. Bovendien kunnen lokale energiesystemen belangrijk zijn voor de verduurzaming van een bedrijventerrein.

Daarnaast kwamen er thema's naar voren die de programmalijnen overstijgen: verduurzaming van sportverenigingen, klimaatrechtvaardigheid en jongeren. Voor die thema's zijn projecten gestart om mensen met elkaar te verbinden en te kijken wat er nodig is.

Terwijl in het NKP een aantal keuzes zijn gemaakt om meer focus aan te brengen, houdt het NKP-team ook haar ogen open voor bredere ontwikkelingen en actualiteiten in de energietransitie.

De activiteiten van het NKP waren in de loop van het jaar zichtbaar in diverse concrete momenten en producten, zoals webinars, signalenrapporten, dialoogsessies, werkbezoeken en de Top van Onderop.

Tijdljn

2013	Energieakkoord
2019	Klimaatakkoord
2019	Oprichting Voortgangsoverleg Klimaatakkoord
2022	Opheffing Voortgangsoverleg Klimaatakkoord
2022	Verzoek oprichten NKP
November 2022	Start NKP
November 2022	Contourenplan NKP 2022
April 2023	Eerste rapportage aan minister voor Klimaat en Energie 'Richting, ruimte en rechtvaardigheid'
Mei 2023	Werkplan 2023
Juni 2023	Eerste signalenrapport 'Draagkracht en Draagvlak'
December 2023	Conferentie 'De Top van Onderop'
2023	Vijf webinars over onder meer 'Boeren met Toekomst', 'Mogelijkheden lokaal Energiesysteem' en 'Klimaatrechtvaardigheid'
2023	Tientallen bezoeken en honderden directe gesprekken met burgers en ondernemers en met organisaties die hen vertegenwoordigen

Lessen

- Zeker bij een groot thema als de klimaattransitie is het nodig om focus aan te brengen. Niet alles wat te maken heeft met de klimaattransitie kan een plek krijgen in het NKP. Een manier om te kiezen wat die focus wordt, is om te kijken naar thema's waar mensen mee worstelen, welke thema's urgent zijn en waar behoefte is aan een aanvulling op bestaande initiatieven.
- De voorzitter is heel bepalend voor de impact van OFL-activiteiten. Bijvoorbeeld het netwerk van de voorzitter en diens focus doen er toe.
- Het uitgangspunt bij het OFL is dat de voorzitters en secretarissen zich inhoudelijk neutraal opstellen.

Om dat uitgangspunt recht te doen is het belangrijk dat zij continu met elkaar reflecteren op wat zij doen, juist als de actualiteit van de klimaattransitie oproept tot snelle reactie.

1.6. Natuurinclusief Nationaal Overleg (NiNO)

OFL-voorzitter:	André van der Zande
Soort overleg:	Samenwerking
Periode:	Vanaf januari 2023
Betrokken:	
Samenleving	Koplopers uit bedrijfsleven, maatschappelijke instellingen, jongerenorganisaties en overheden
Rijksoverheid	Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Opgave natuurinclusief

De opgave die centraal staat in dit project is Nederland meer natuurinclusief maken. Natuurinclusief staat voor:

- het inzetten van de mogelijkheden van natuur bij de grote transitieopgaven in ons land;
- bevordering van de realisatie van meer natuur, ook buiten de (beschermde) natuurgebieden;
- geen schade toebrengen aan de natuur, maar juist waarde toevoegen;
- het toekomstbestendig maken van onze economie (zonder ecologie geen economie);
- het betrekken van burgers en maatschappelijke partners bij natuur en biodiversiteit.

Kortom: biodiversiteit en natuur zijn verweven in alle maatschappelijke sectoren en in ons denken en doen als samenleving. De aanleiding om aan natuurinclusiviteit te werken, is de observatie dat de natuur en biodiversiteit onder druk staan, terwijl biodiversiteit en natuurlijk kapitaal essentieel zijn voor een gezonde economie en florerende maatschappij.

Verzoek aan OFL

Het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) heeft het OFL verzocht een onafhankelijk overleg in te richten voor de voortgang en versnelling van de uitvoering van de Agenda Natuurinclusief. Dit verzoek kwam voort uit eerdere betrokkenheid van het OFL bij de totstandkoming van de eerste agenda Natuurinclusief en een consultatie over de oprichting van een nationaal overleg eind 2022.

Eerdere jaren

De betrokkenheid van het OFL is gestart bij de totstandkoming van de eerste Agenda Natuurinclusief. Uitgangspunt daarbij was samenwerking tussen overheden en een brede groep maatschappelijke organisaties. In vele gesprekken en bijeenkomsten in het OFL – met als hoogtepunt een driedaagse toekomstconferentie – is de basis gelegd voor de eerste Agenda Natuurinclusief.

Voor het maken van de Agenda Natuurinclusief is er het Programmabureau Natuurinclusief onder de vlag van LNV. Het programmabureau regisseert en faciliteert de ontwikkeling en uitvoering van de Agenda Natuurinclusie. Het programmabureau is georganiseerd in tien domeinen: bouw, energie, infrastructuur, water, financiële sector, onderwijs, gezondheid, vrijetijdseconomie, landbouw en bedrijventerreinen. In die domeinen werken mensen uit overheden, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties en burgers samen aan natuurinclusiviteit.

Natuurinclusief Nationaal Overleg (NiNO) in 2023

Het NiNO is een plek om te reflecteren, bedoeld voor het verbinden en versterken van de Agenda Natuurinclusief. Het NiNO stelt bovendien de Agenda Natuurinclusief vast. Het NiNO heeft twintig leden: tien domeinleiders die allen koploper op het gebied van natuurinclusiviteit in hun domein zijn, aangevuld met tien leden uit diverse maatschappelijke hoeken (overheden, jongeren, bedrijfsleven, wetenschap, maatschappelijke organisaties). De twintig leden zitten op persoonlijke titel in het NiNO.

In de loop van 2023 zijn er vijf formele bijeenkomsten van het NiNO geweest, drie informele en een Natuurinclusief Top. Tijdens de formele bijeenkomsten werd de voortgang van de Agenda Natuurinclusief 1.0 besproken, gewerkt aan de totstandkoming van de Agenda 2.0 en de investeringsagenda, en besluiten genomen over het vervolg. Het vaststellen van de Agenda 2.0 was een belangrijke mijlpaal het afgelopen jaar. De informele bijeenkomsten zijn meer gericht op ontmoeten in inspireren en vinden altijd plaats op een mooie en relevante locatie voor het thema natuurinclusief. Deze bijeenkomsten staan ook open voor het brede netwerk rondom de Agenda Natuurinclusief. De Natuurinclusief Top op de langste dag van het jaar was een grote bijeenkomst, waar naast de leden van het NiNO, zo'n 450 mensen met een hart voor de natuur bij elkaar kwamen. De minister voor Natuur en Stikstof schoof die dag aan bij het NiNO.

Tijlijn

23 april 2021	Oproep Colleges van Gedeputeerde Staten van alle provincies, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en LandschappenNL aan de rijksoverheid om de omslag te maken naar een natuurinclusieve samenleving en daarvoor een concrete agenda op te stellen
	Verzoek LNV aan OFL om betrokkenheid bij het opstellen van de Agenda Natuurinclusief
Juli 2021-maart 2022	Gesprekken en bijeenkomsten in het OFL over een natuurinclusieve samenleving
April 2022	OFL-toekomstconferentie over natuurinclusief
Juni 2022	Presentatie van de eerste Agenda Natuurinclusief op de Natuurtop
December 2022	Vervolgverzoek LNV aan OFL inrichting overleg over natuurinclusief
Januari 2023	Aantreden André van der Zande als OFL-voorzitter voor het NiNO
Maart – november 2023	Acht bijeenkomsten van het NiNO
Juni 2023	Natuurinclusief Top, in bijzijn van minister voor Natuur en Stikstof
November 2023	NiNO-voorzitter overhandigt Tweede Agenda Natuurinclusief aan demissionaire ministers voor Natuur en Stikstof en voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

Lessen

- Het NiNO is opgezet als neutrale plek met een onafhankelijke voorzitter en een onafhankelijk secretariaat. Tegelijkertijd staat het NiNO dichtbij het programmabureau Natuurinclusief. Beide zijn nodig: neutraliteit en nabijheid. Om beide tegelijk te kunnen waarmaken is een duidelijke rolverdeling tussen de verschillende betrokkenen nodig.

1.7 Noordzeeoverleg

OFL-voorzitter:	Sybilla Dekker
Soort overleg:	Samenwerking
Periode:	Vanaf 2018
Betrokken:	
Samenleving:	vertegenwoordigers van de energiesector, maritieme sector, voedsel- en visserijsector, natuur- en milieuorganisaties
Rijksoverheid:	ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW), ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK), ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)

Opgave Noordzee

Op de drukbevaren Noordzee vragen naast de scheepvaart drie grote transitie om ruimte: duurzame energiewinning, voedselvoorziening (waaronder visserij) en natuurbescherming en -herstel. Ten behoeve van de energietransitie wordt ingezet op veel meer windmolens op zee. Dat gaat ten koste van ruimte die beschikbaar is voor andere sectoren zoals voedselvoorziening/visserij en voor natuurbescherming en -herstel. Soms kunnen de opgaven elkaar versterken, maar veelal zijn keuzes noodzakelijk.

Verzoek aan OFL

Op verzoek van de minister van IenW, die ook coördinerend minister voor de Noordzee is, heeft toenmalig OFL-voorzitter Jacques Wallage in 2018 de beleidsvorming verkend voor een strategische overheidsagenda voor de Noordzee. Eind 2018 adviseerde hij het kabinet een kwaliteitssprong te maken in het beleidsvormingsproces. Zijn advies was overheid en stakeholders in het Noordzeeoverleg (NZO) gezamenlijk toe te laten werken naar een Noordzeeakkoord (NZA).

Naar aanleiding van dat advies is het Noordzeeoverleg gestart en het Noordzeeakkoord tot stand gebracht. Het Noordzeeoverleg is sindsdien gericht op de implementatie van het Noordzeeakkoord.

Eerdere jaren

Na het advies van toenmalig OFL-voorzitter Jacques Wallage in 2018 zijn het Noordzeeakkoord en een Governance-advies Noordzeeoverleg tot stand gebracht onder leiding van Jacques Wallage en in samenwerking met toenmalig OFL-voorzitter Pieter Jan Biesheuvel. In 2020 waren beide gereed. Sinds januari 2021 is Sybilla Dekker voorzitter van het Noordzeeoverleg.

Voor de uitvoering van het Noordzeeakkoord zijn binnen het Noordzeeoverleg naast de plenaire vergadering meerdere werkgroepen, die zich bezighouden met de implementatie van het Noordzeeakkoord door het plenaire overleg voor te bereiden. Daarnaast is er bij wijze van ‘joint fact finding’ een omvangrijk onderzoeksprogramma (MONS) opgezet, worden meerdere studies uitgevoerd en wordt het consensusvormend overleg ondersteund door een onafhankelijke wetenschappelijke klankbordcommissie.

Noordzeeoverleg in 2023

In 2023 waren er iedere vijf weken bijeenkomsten van het Noordzeeoverleg. Ook de werkgroepen kwamen periodiek bij elkaar.

In het Noordzeeoverleg wordt zichtbaar dat het nodig is verder te kijken dan het huidige Noordzeeakkoord, dat reikt tot 2030. En dat er ook tot aan 2030 meer nodig is dan in 2020 voorzien was in het Noordzeeakkoord. Bijvoorbeeld de ambities voor het opwekken van windenergie op zee zijn nu hoger dan ze waren in 2020. De gesprekken over wat nodig is en wat dat betekent voor de verdeling van de ruimte op de Noordzee zijn gestart.

Wat verder opvalt in het Noordzeeoverleg is dat er spanningen zijn tussen de transities (energie, natuur en voedselvoorziening), doordat de drie transities niet gelijk op lopen. De energietransitie loopt vooruit op de andere twee transities. De voorzitter van het Noordzeeoverleg stuurt elke zes maanden een voortgangsrapportage aan de minister van IenW. De minister stuurt deze aan de Tweede Kamer. De voortgangsrapportages zijn te vinden op de website van het Noordzeeoverleg.²⁴

In 2023 heeft een evaluatie van het Noordzeeakkoord en bijbehorende financiële middelen plaatsgevonden. De resultaten van die evaluatie worden verwerkt en begin 2024 komt daarover een rapport op de website van het Noordzeeoverleg.

Tijlijn

Zomer 2018	Notitie van een groep maatschappelijke organisaties met oproep tot een Noordzeeakkoord
Oktober 2018	Verzoek minister IenW – mede namens ministers EZK, LNV en BZK aan OFL verkenning strategische agenda voor de Noordzee
2018	OFL-verkenning
Eind 2018	Advies OFL-voorzitter aan minister IenW over strategische agenda voor de Noordzee
Begin 2019	Start onderhandelingen om te komen tot een Noordzeeakkoord
Februari 2020	Onderhandelaarsakkoord voor de Noordzee ²⁵

²⁴ www.noordzeeoverleg.nl.

²⁵ [handlerdownloadfiles.ashx \(noordzeeoverleg.nl\)](https://handlerdownloadfiles.ashx(noordzeeoverleg.nl)).

Zomer 2018	Notitie van een groep maatschappelijke organisaties met oproep tot een Noordzeeakkoord
Juni 2020	Noordzeeakkoord ²⁶
Juli 2020	OFL-advies afspraken Governance Noordzeeoverleg
Januari 2021	Parlementaire behandeling van en instemming met het Noordzeeakkoord. De facto start van het Noordzeeoverleg
Januari 2021	Start Sybilla Dekker als voorzitter van het Noordzeeoverleg
Juni 2021	Formele instelling Noordzeeoverleg in een ministerieel besluit ²⁷
periodiek	Iedere vijf weken bijeenkomst Noordzeeoverleg

Lessen

- Gezien de spanning tussen de drie transities door de verschillen in snelheid, is het extra belangrijk dat alle betrokkenen in het Noordzeeoverleg elkaar goed blijven informeren over wat er gaande is en te blijven zoeken naar een gemeenschappelijke basis.

1.8 Nota Ruimte

OFL-voorzitter:	Jeroen de Haas
Soort overleg:	Consultatie
Periode:	Vanaf september 2023
Betrokken:	
Samenleving:	Organisaties actief in onder meer bouwen, wonen, natuur, landbouw, mobiliteit
Rijksoverheid:	Ministerie van Binnenlandse zaken (minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening)

Opgave Nota Ruimte

De aanpak van de grote opgaven voor de komende periode, waaronder het omgaan met klimaatverandering, het toekomstbestendig maken van de landbouw, versterking van de natuur en de woningbouwopgave, zal naar verwachting grote impact hebben op de inrichting van de ruimte in Nederland. En dus ook impact op de leefomgeving van alle inwoners van Nederland. Hoe dat allemaal samenkomt, zal in beeld komen in de nieuwe ruimtelijke nota voor Nederland. Deze nieuwe nota kan 'gezien worden als een aangescherpte Nationale Omgevingsvisie'²⁸.

Verzoek aan OFL

Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) heeft het OFL gevraagd betrokken te zijn bij de totstandkoming van de nieuwe ruimtelijke nota.

In antwoord op dat verzoek hebben OFL-voorzitter Jeroen de Haas en het OFL-secretariaat besloten een consultatietraject te starten. Consultatie biedt ruimte voor inbreng van OFL-leden en -deelnemers, zonder de specifieke participatietrajecten voor de onderliggende nationale programma's en provinciale ruimtelijke voorstellen in de weg te zitten.

Aandachtspunt bij deze consultatie is - gezien het strakke tijdpad voor het maken van de nieuwe ruimtelijke nota - de doorwerking van de resultaten van de consultatie. Met andere woorden wat wordt er met de inbreng van partijen gedaan. Ook - of juist - als OFL-leden en deelnemers met onverwachte aandachtspunten komen of als zij pijnpunten zichtbaar maken, doet het er toe dat vertegenwoordigers van de overheid merkbaar luisteren en aandachtspunten meewegen.

²⁶ [handlerdownloadfiles.ashx \(noordzeeoverleg.nl\)](#).

²⁷ [Documenten | Noordzeeoverleg](#).

²⁸ [brief aan Tweede Kamer van minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening \(12 december 2022\)](#).

Consultatie Nota Ruimte in 2023

Tijdens de eerste consultatiebijeenkomst hebben ongeveer dertig mensen vanuit diverse organisaties met elkaar en met beleidsmedewerkers van het ministerie van BZK gesproken over de contourennotitie voor de Nota Ruimte. Het was een constructieve bijeenkomst, waarin gesproken is over de enorme opgave die er ligt.

De aanwezige organisaties stonden allemaal positief tegenover het weer oppakken van de regie op de ruimte door het Rijk. Ook was iedereen het erover eens dat een juiste uitvoering van de Nota Ruimte tot nu toe nog het grootste knelpunt lijkt te zijn. Bij alle partijen is er het besef van het formaat van de opgave die voor ons ligt.

Tijdslijn

Mei 2023	Verzoek ministerie BZK aan OFL
Juni 2023	Webinar en zienswijzenprocedure van BZK over Nota Ruimte
September 2023	Minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening stuurt Contourennotitie Nota Ruimte naar de Tweede Kamer
November 2023	Consultatiebijeenkomst OFL
November 2023	BZK organiseert Participatieve Waardenevaluatie (PWE) over Nota Ruimte
Januari 2024	OFL-voorzitter stuurt rapport naar de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

Lessen

- Het is belangrijk bij de vormgeving van de OFL-betrokkenheid rekening te houden met welke andere participatie-activiteiten en overleggen er zijn. In dit geval bleek een consultatie het best te passen in het geheel.

1.9 Platform Spoorgoederenvervoer en Leefomgeving

OFL-voorzitter:	Johan Remkes
Soort overleg:	Dialogoog en consultatie
Periode:	Vanaf september 2023
Betrokken:	
Samenleving:	Bewonersorganisaties, spoorgoederensector, spoorbeheerder ProRail
Rijksoverheid:	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (staatssecretaris van IenW) Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Decentrale overheden	Provincies, gemeenten

Opgave

Het vinden van een balans tussen enerzijds ruimte geven aan spoorgoederenvervoer en anderzijds het borgen van een goede leefomgeving voor omwonenden. Juist gegeven de ambitie om te komen tot een modal shift -het verschuiven van goederenvervoer van de weg naar spoor (en water)²⁹ - en de grote behoefte aan woningen, is het een stevige opgave daarin een goede balans te vinden.

Verzoek aan het OFL

Staatssecretaris Vivianne Heijnen van Infrastructuur en Waterstaat heeft het OFL verzocht het Platform Spoorgoederenvervoer vorm te geven, om zo een vaste plek te hebben voor dialoog tussen bewoners, spoorsector, spoorbeheerder en overheden over spoorgoederenvervoer en leefomgeving. Aanleiding voor dit verzoek was het 'Actieplan Leefbaar Spoor bij goederenvervoer' van Kamerlid Lisa van

²⁹ Zie coalitieakkoord Rutte IV van 15 december 2021 en Europese Green Deal van 11 december 2019.

Ginneken, waarin onder meer staat: ‘Om enerzijds de ontwikkeling van het spoorgoederen vervoer op te kunnen vangen en anderzijds plezierig langs het spoor te kunnen wonen is goede afstemming essentieel. Daarvoor zijn dialoog, luisteren en uitleggen belangrijk.’ Daarom pleitte Van Ginneken voor ‘een Platform Spoorgoederenvervoer [waarin] ‘alle betrokkenen rond het spoorgoederenvervoer samen afspraken kunnen maken: bewonersvertegenwoordigers, ProRail, het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, spoorvervoerders en lokale en regionale overheden. Onder leiding van een neutrale voorzitter, ondersteund door een ambtelijke staf, kunnen deze partijen hier met elkaar in dialoog.’

Opstart Platform Spoorgoederenvervoer en Leefomgeving

Naar aanleiding van dit verzoek hebben OFL-voorzitter Johan Remkes en het OFL-secretariaat voorgesprekken gehouden met diverse betrokkenen en belanghebbenden. In september 2023 is het Platform Spoorgoederenvervoer en Leefomgeving – in aanwezigheid van kamerlid Lisa van Ginneken en staatssecretaris Vivianne Heijnen - van start gegaan. Tijdens de startbijeenkomst heeft de voorzitter de leden van het Platform benoemd en hebben zij gesproken over zowel inhoudelijke aandachtspunten als over de werkwijze van het Platform. Eén van de conclusies uit die bespreking was dat het Platform vooral gericht zal zijn op langetermijnvraagstukken voor spoorgoederenvervoer en leefomgeving. Vanuit die lange termijn zal gekeken worden naar wat dat betekent voor vraagstukken die op korte termijn spelen.

In november was er een tweede bijeenkomst. Die bijeenkomst was bedoeld om te bespreken wat de leden van het platform de staatssecretaris van IenW wilden meegeven voor haar visie op de toekomst van het spoorgoederenvervoer. Voorzitter Johan Remkes heeft het resultaat van die bijeenkomst in een brief aan de staatssecretaris verwoord.

Tijdslijn

Juni 2022	Actieplan Leefbaar Spoor bij Spoorgoederenvervoer
Januari 2023	Advies Platform Spoorgoederenvervoer in opdracht van ministerie IenW
April-mei 2023	Gesprekken tussen OFL-secretariaat en ministerie IenW over platform
Juni 2023	Verzoek staatssecretaris IenW vormgeven platform
Juni – september 2023	Voorgesprekken met betrokkenen en belanghebbenden
22 september 2023	Eerste bijeenkomst platform
14 november 2023	Tweede bijeenkomst platform
Eind 2023	Brief voorzitter aan staatssecretaris IenW over toekomstvisie Spoorgoederenvervoer

Lessen

De werkwijze voor de opstart van dit Platform is ook bruikbaar voor platforms over andere onderwerpen. In grote lijnen is dat:

- voorgesprekken door OFL-voorzitter en -secretaris om belangrijke kwesties en betrokkenen in beeld te krijgen;
- voorzitter heeft mandaat om leden van het platform te benoemen;
- op basis van de voorgesprekken doen OFL-voorzitter en -secretaris een voorstel aan de leden voor de werkwijze en afspraken in het platform;
- voorzitter stelt werkwijze en afspraken vast in overleg met leden van het platform.

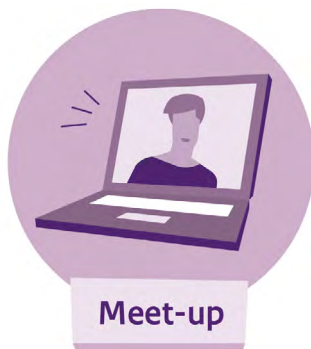

2 Jaarlijkse momenten voor ontmoeting

Jaarlijks organiseert het OFL-secretariaat een digitale meet-up en een conferentie. Beide zijn bedoeld om de leden en deelnemers van het OFL te laten reflecteren op en te verdiepen in een per keer een wisselend thema. De meet-up is digitaal en vindt plaats aan het begin van het voorjaar. De conferentie is iedere keer op een andere locatie in het land en is in het najaar.

2.1 Meet-up

Dit jaar was het thema van de meet-up Balans in belangen. OFL-voorzitters Sybilla Dekker (Noordzeeoverleg), Kees Vendrik (Nationaal Klimaat Platform) en André van der Zande (Natuurinclusief Nationaal Overleg) vertelden hoe zij omgaan met alle belangen in hun projecten en gingen vervolgens met deelnemers in gesprek. Dat leverde mooie reflecties op.

Dialogo is noodzakelijk om inzicht in elkaars belangen te krijgen, zeker als de partijen gevoelige stappen moeten maken. In het OFL is dat telkens weer het uitgangspunt. Wat is daar nog meer over te zeggen? Aan de orde kwam bijvoorbeeld dat er iets vooraf gaat aan het bereiken van een balans in belangen, namelijk dat men de ander accepteert in zijn of haar rol aan tafel. Ook is gesproken over de koplopers waarmee een transitie begint en het verbinden van die koplopers met andere mensen die nog niet zo ver zijn. Deelnemers benadrukten dat gelijkwaardigheid, inlevingsvermogen en nieuwsgierigheid tonen belangrijk zijn om balans te vinden. Ook noemden zij de ontwikkeling van belangen in de tijd. Naar aanleiding van actuele gebeurtenissen kunnen belangen veranderen. [Meer informatie over de opbrengst van de meet-up is te vinden op de OFL-website.](#)

2.2 OFL-conferentie

Het thema Balans in belangen bood nog volop inspiratie na de meet-up. Daarom is besloten dit thema ook centraal te stellen in de conferentie. Op het programma stonden onder meer Josse de Voogt, schrijver van de Atlas van afgehaakt Nederland. Verder waren er diverse werksessies over manieren om minder geziene belangen te bereiken en om tegenstellingen tussen belangen met elkaar te verbinden. Natuurlijk was er daartussenin alle ruimte voor de ruim 100 deelnemers om elkaar te ontmoeten. [Een beeldverslag van de conferentie vindt u op de OFL-website.](#)

3 Het OFL ontwikkelt

Het OFL blijft zich ontwikkelen, om steeds weer een plek te kunnen bieden voor waardevolle overleggen, waarin samenwerking dialoog en reflectie een plek hebben. Ontwikkelingen vinden vaak plaats in de projecten en nieuwe projecten kunnen voortbouwen op de ervaringen uit eerdere projecten. Daarnaast zijn er een aantal projectoverstijgende ontwikkelingen.

3.1 Veelvormig overleg

In de OFL-projecten gebruiken de secretarissen verschillende werkvormen en methoden, zoals Theory U, World Café en Deep Democracy. Het varieert per project welke werkvormen of methoden passen. In 2023 hebben het Kennisknooppunt Participatie en OFL-secretarissen samen een handboek geschreven over deze verschillende werkvormen en methoden. De inzet is om dit handboek zo nu en dan te actualiseren.

3.2 Op weg naar nieuwe OFL-leden

Het OFL heeft leden. De leden van het OFL worden op basis van de Wet overleg fysieke leefomgeving door de minister van Infrastructuur en Waterstaat benoemd. Het zijn organisaties van buiten de overheid, vaak gaat het om belangen- en brancheorganisaties. De wettelijk benoemde leden vormen de structurele basis van het OFL. Ze zijn langdurig betrokken bij het OFL en kunnen onderwerpen agenderen.

De huidige leden zijn benoemd in een tijd dat het overlegorgaan gericht was op opgaven op het gebied van Verkeer en Waterstaat. Inmiddels heeft het overlegorgaan een breder thema: fysieke leefomgeving. Vanwege die verbreding vinden we het belangrijk ook de groep leden te verbreden om zo meer verschillende perspectieven op de fysieke leefomgeving een plek te geven in het OFL.

De afgelopen periode heeft het OFL-secretariaat geïnventariseerd welke organisaties een aanvulling zouden kunnen zijn op de groep OFL-leden. Dat heeft zij gedaan in gesprek met de huidige leden, met beleidsmedewerkers van ministeries die actief zijn in de fysieke leefomgeving en door te kijken naar het bredere netwerk van organisaties die betrokken zijn bij het OFL. Eind 2023 zijn OFL-secretarissen in gesprek gegaan met de organisaties die daarbij in beeld kwamen. Naar aanleiding van die gesprekken zal de algemeen secretaris van het OFL binnenkort organisaties voordragen voor benoeming door de minister van Infrastructuur en Waterstaat.

3.3 Werkwijzer

Sinds het najaar van 2022 heeft het OFL een werkwijzer. De werkwijzer is bedoeld voor iedereen die te maken heeft met het OFL. Deze werkwijzer bouwt voort op de Wet overleg fysieke leefomgeving en maakt expliciet hoe het OFL in de praktijk in elkaar zit en waarom. Dat helpt om te begrijpen hoe het OFL werkt. Het geeft op hoofdlijnen zicht op wie betrokken zijn bij het OFL, hoe het OFL werkt en hoe de financiering van het OFL is geregeld. Het OFL-secretariaat houdt de werkwijzer periodiek tegen het licht en past deze waar nodig aan. Eind 2023 werkte het secretariaat aan een nieuwe versie van de werkwijzer voor het jaar 2024.

3.4 Toegankelijkheid

We vinden het belangrijk om meedoen in het OFL zo laagdrempelig mogelijk te maken, ook voor mensen met een beperking. Het OFL-secretariaat is daarop nu al alert, maar wil dat nog beter gaan doen. Daarom heeft het OFL-secretariaat in 2023 trainingen gevolgd om haar kennis van toegankelijkheid te vergroten. Zowel voor de toegankelijkheid van de OFL-website en documenten als voor de toegankelijkheid van bijeenkomsten.

Bijlage 1 OFL-leden

OFL-leden 2023
BOVAG
Branchevereniging Recycling Breken en Sorteren (BRBS)
Cascade
ElementNL
Evofenedex
FENEX, Nederlandse Organisatie voor Expeditie en Logistiek
Federatie Mobiliteitsbedrijven Nederland (FMN)
Fietsersbond
HISWA-Recron
KLM Royal Dutch Airlines
Koninklijke Binnenvaart Nederland (KBN)
Koninklijk Nederlands Vervoer (KNV)
Koninklijk Nederlands Watersportverbond (KNWV)
Koninklijke Nederlandsche Automobiel Club (KNAC)
Koninklijke Nederlandse Motorrijders Vereniging (KNMV)
Koninklijke Nederlandse Toeristenbond ANWB
Koninklijke Vereniging van Nederlandse Reders (KVNR)
Land- en Tuinbouworganisatie Nederland (LTO Nederland)
Milieudefensie
MKB-Nederland
Natuurmonumenten
Nederlandse Spoorwegen (NS)
Nederlandse Vissersbond
Reizigersvereniging Rover
Sportvisserij Nederland
Stichting De Noordzee
Stichting Natuur & Milieu
Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid (SWOV)
Transport en Logistiek Nederland (TLN)
Verbond van Verzekeraars
Vereniging Nederlandse Autoleasemaatschappijen (VNA)
Vereniging van de Nederlandse Chemische Industrie (VNCI)
Vereniging van Leidingeigenaren in Nederland (VELIN)
Vereniging van waterbedrijven in Nederland (VEWIN)
Vereniging van Waterbouwers
Vereniging voor Energie, Milieu en Water (VEMW)
Vereniging voor Industriële Bouwstoffen (VIB)
Vereniging VNO-NCW
Vereniging Eigen Rijders Nederland (VERN-NL)

Bijlage 2 minister(ie)s in het OFL

Het afgelopen jaar waren (vertegenwoordigers van) de onderstaande bewindslieden actief in het OFL.

bewindslieden
Infrastructuur en Waterstaat
Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
Economische Zaken en Klimaat
Klimaat en Energie
Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Natuur en Stikstof
Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

Bijlage 3 OFL-voorzitters

voorzitters
Johan van de Gronden
Jeroen de Haas
Johan Remkes
Marleen Stikker
Sybilla Dekker (NZO)
Kees Vendrik (NKP)
André van der Zande (NiNO)

Bijlage 4 OFL-secretariaat

Medewerkers secretariaat	
Algemeen secretaris	1
Manager/plaatsvervangend algemeen secretaris	1
Secretarissen	16
Communicatiemedewerkers	2
Webredacteur	1
Medewerker bedrijfsvoering en financiën	1
Ondersteuners	3

Dit is een uitgave van:

Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving
Rijnstraat 8 | 2515 xp Den Haag
Postbus 20901 | 2500 ex Den Haag

E-mail: info@ofl.nl

Kijk voor meer informatie op:
www.overlegorgaanfysiekeleefomgeving.nl

Uitgave | **december 2023**